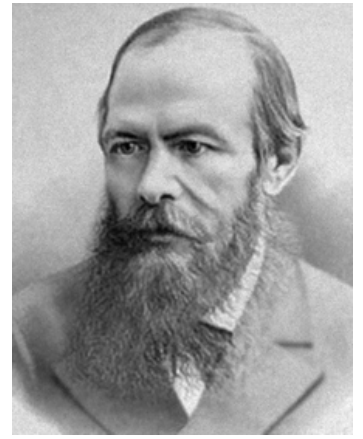

FIODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ (1821 – 1881)

- Zakladateľ **psychologického románu**.

Charakterizujte psychologický román: .....

.....

- Navštevoval súkromnú školu. Po smrti jeho matky išiel študovať vojenskú školu a neskôr pracoval na prekladateľskej činnosti (prekladal francúzskeho realistu .....). Za účasť v hnutí petraševcov dostal trest smrti. Až na popravisku bol omilostený a táto skutočnosť ovplyvnila celý jeho život. Bol odvezený na Sibír, na ktorom strávil 10 rokov. Jeho pobyt na Sibíri, plný telesného a morálneho utrpenia, nenarušil jeho vieru v človeka, ale stratil vieru v možnosť lepšieho usporiadania spoločnosti.

*pozn. "hnutie petraševcov" – zaoberali sa otázkami likvidácie nevoľníctva a monarchie. Zastávali názor, aby sa roľníkom pridělila pôda a aby sa revolučnou cestou ustanovila republika.

NAJZNÁMEJŠIA TVORBA

IDIOT – román, hlavný hrdina Myškin, je stelesnením vnútornej krásy a ľudskej ušľachtilosti, ktorú však ostatní (spoločnosť) v nepochopení vnímajú ako idiotizmus.

ZLOČIN A TREST

-psychologický román o ľudskom svedomí

-zameriava sa na duševnú katastrofu a zmätok v ľudskej psychike

-hlavný hrdina spoznáva, že falošná cesta nevedie k oslobodeniu osobnosti, ale k jej rozpadu

-vina hľadá trest – vysvetlite: .....

-vnútorný monológ ako majstrovský štylistický prostriedok .....

.....

Z deja: Chudobný petrohradský študent práva Rodion **Raskoľnikov** musí pre nedostatok finančných prostriedkov prerušiť štúdium. Zamýšľa sa nad chápaním dobra a zla v spoločnosti. Prichádza k záveru, že je eticky možné, zdôvodniteľné a ospravedliteľné konať zlo, pokiaľ vedie k väčšiemu dobru.

Spácha lúpežnú vraždu starej úžerničky, ktorá bola stelesnením zla, a ukradne jej šperky. Pri čine neplánovane zabije aj jej nevinnú láskavú sestru. Zahladí síce všetky stopy, ale napriek racionálnemu zdôvodneniu tohto činu si uvedomuje jeho nezmyselnosť. Cez vnútorné monológy autor zachytáva rozpoltenosť ľudskej duše. Hrdina prežíva ťažkú psychickú krízu a zle znáša bremeno svojho činu. Zoznámí sa s dcérou notorického alkoholika Soňou, ktorej jedinou možnosťou užiť rodinu bez matky je prostitúcia. Zdôverí sa jej a ona mu radí, aby sa priznal a prijal svoj trest. Policajný inšpektor medzitým vymánil priznanie od nevinného človeka a Raskoľnikovovi nevie nič dokázať. Po vnútornom boji sa Raskoľnikov prizná k spáchaniu zločinu. Je odsúdený na nútené práce na Sibíri. Soňa svojou nesebeckou jednoduchou láskou prekoná jeho vzdor – „**Nezabil som človeka, ale princíp**“, vráti mu nádej a vieru v človeka, ho privedie k pokániu.

.....

Ukážka:

A čo sa týka môjho delenia ľudí na obyčajných a mimoriadnych, uznávam, že je trochu voľné, ale ved' na presných číslach nenástojím. Tkvie totiž v tom, že ľudia, podľa prirodzeného zákona, delia sa vo všeobecnosti na dve kategórie: na nižšiu (obyčajných), čiže takrečeno na materiál, ktorý slúži len na plodenie sebe podobných, a na vlastných ľudí, čiže na takých, ktorí majú dar alebo schopnosť povedať

vo svojom okolí nové slovo. Prvý druh, čiže materiál sú ľudia povahou konzervatívni, pracovití, žijú v poslušnosti a radi poslúchajú. Podľa mňa sú aj povinní poslúchať, lebo je to ich údel. Všetci z druhej kategórie zákon porušujú, sú to boritelia alebo majú sklon k tomu, keď usudzujeme podľa schopností. Prvá kategória je vždy pánom prítomnosti, druhá pánom budúcnosti. Prví zachovávajú svet a rozmnožujú ho počet, druhí svetom hýbu a vedú ho k cieľu. A jedni aj druhí majú rovnaké právo na existenciu.

„Dost!“, povedal si kategoricky triumfálne. „Koniec preludom, vykonštruovanému strachu, koniec prízrakom!...Žiť treba! Ale či som doteraz nežil? Môj život nevyhasol zároveň so životom tej stareny! Bože, daj jej kráľovstvo nebeské, ale už dost, vážená pani, bol najvyšší čas, aby ste šli na odpočinok!...Dnes nastalo kráľovstvo rozumu a svetla...vôle a sily...nuž tak uvidíme! Zmeriame si svoje sily! A už som sa zmieroval so životom na pol metri štvorcovom!“ „Nezabil som človeka, ale princíp!“

Vysvetlite výrok Raskoľnikova – „Nezabil som človeka, ale princíp.“ .....

Aké delenie ľudí, spoločnosti vykreslil Raskoľnikov? Každú charakterizujte.....

Vytvorte tému diela: .....

Vytvorte ideu diela: .....

Charakterizujte hlavného hrdinu .....

Dotvorte vnútornú kompozíciu diela:

Expozícia: vykreslenie prostredia Ruska (Petrohradu) v r. 1866.

Kolízia: .....

Kríza .....

Peripetia .....

Záver (rozuzlenie) .....

Tvorivá práca k dielu: samostatná, práce odovzdávate.

1) Písomne sformulujte vlastný názor na otázku. (Môžete aj formou úvahy)

- Má človek právo na zločin v duchu hesla Účel svätí prostriedky?
- Môže trest človeka napraviť?
- Čo predurčuje človeka viac, povaha či prostredie?

2) Napíšte Raskoľnikovi fiktívny list, v ktorom vyjadríte svoj názor na tému Sloboda je predpokladom k dobru, ale aj k zlu.

